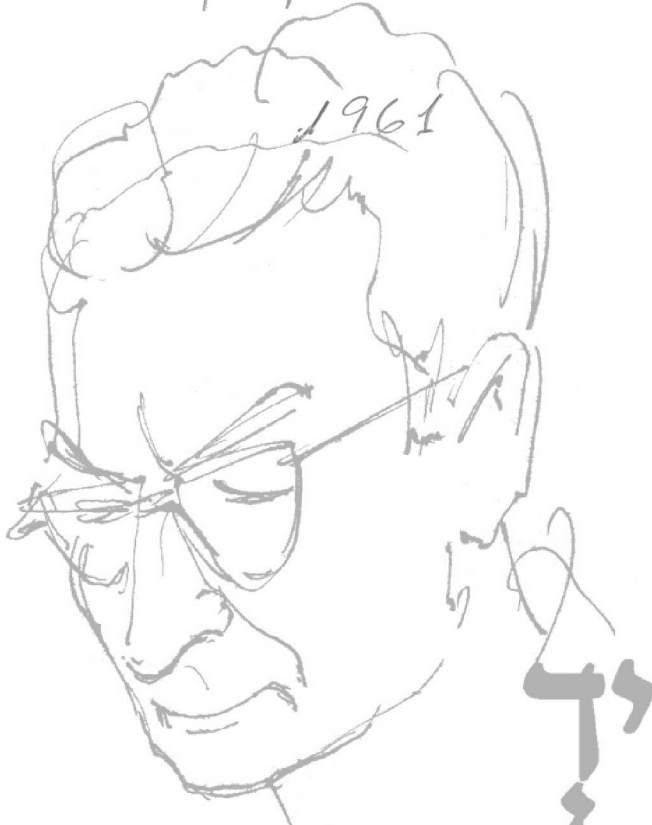

גנזך יד למורשת חיים הזז	
1.2	סימן
1:120	תיק

3/3 קן ג'ריון

קראי הקריקטורה

יד
למורשת
חיים הזז

כל הזכויות שמורות

[313] קיצומו של המאמר הקריקטורלי

הקריקטורה כציור חדשה היא עמנו אף-על-פי שהקריקטורה כסטירה

וכפרודיה יש לה אם בספרות העברית. תחילתה בכתיבת הקודש ובתלמוד, המשכה בשירת ספרד ואיטליה, וסופה בספרות ההשכלה. בספרות ההשכלה בייחוד: פרל, ארטור, י. ל. גורדון, ברנדשטטר, מנדלי מוכר ספרים. מנדלי מוכר ספרים סוף סטירה.

בדורנו קמו ציירים עברים שאומנותם בקריקטורה. אין זאת כי אם ארז-ישראל גרמה.

משאמת קריקטורה מיד עולה על דעתך זכרם של דומייה, באווארני, גראנוויל,

מונייה וכל שאר סבורה גדולה עם פיליפון בראש, פיליפון שכינהו "יובנאליס של צחוק",

"פיליפון נגד פיליפ" - לואיס-פיליפ מלך צרפת. וכן גויא הצייר הגדול של ספרד.

הקריקטורה של אלו היתה מלאת סערות מלחמה וזעם על השלטון, על רבי המדינה, הצבא,

הכנסיה ואילי-הכסף. היא היתה בקיטרוג וחוכמה, היא היתה בשחוק והיחול, היא היתה

בשנינות וקנינות, בתעמולה מרדנית ובמטמעות פוליטיות קטלניות. מחוכה אחת למד אהבת

בצע של ראשי העם ושריו, חנופה וצביעות שלהם, רדיפה אחר כבוד, אכזריות וחיפלות ושאר

מידות רעות שלהם. ואין צריך לומר, עלבוננו של העם, שיעבוד ודכאון שלו וכל אותה

אפילה שלו.

הקריקטורה חינכה את העם על פי דרכו, לימדה אותו לעמוד על זכויותיו, לשנוא

את שונאיו ולמרוד בהם. היא יצרה דמויות סטיריות למופת, שהן ממצות את כל השחיתות

של ראשי העם, את כל הנלוז והנפתל שבם, כל שיקוציהם ותעתועיהם כולם.

שונה הקריקטורה העברית הצעירה, שאין בה כל המידות הללו. לא בה זעם וסערות

מלחמה ולא בה גילוי מומים וראיית נבעים, לא בה הביעת דין וצדק ולא בה משום חינוך

הדור. אדרבה, כולה היא נוחה, אידילית, נאה ומחבקלת.

כל הזכויות שמורות

ממה הדבר? -

האין עוד צחוק בישראל, אכזרה חוכחה מאמנים? או תמו חסאים מן הארץ?

בידוע, אין אצלנו שמץ מן התועבות שהיו בצרפת לשעבר, ואין צורך לומר בספרד

של האינקביזיציה. אבל גם מטבע שלנו אין יופאת בצדה אחד בלבד. לא כולנו צדיקים אנו

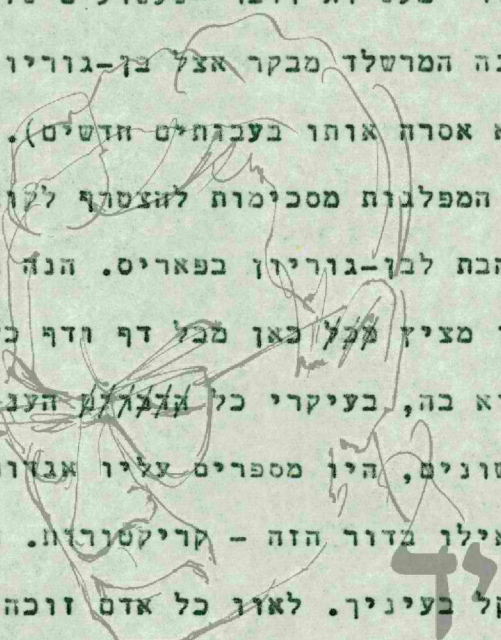
ולא כל מעשינו מחוקנים. הרבה דברים יש בחוכנו הראויים ללעג, הרבה דברים יש בחוכנו

הראויים לקפידה, לקיטרוג, לצעקת-חמס, לדין קשה. ומשום מה אין עושים כן? אם תמצי

לומר, כך דרכו של עולם שאין צבור נקי. ואם תמצי לומר, טירונים אנו למדינה ואנו

שמחים בה כמות שהיא. ואם חמצי לומר, בשביל שקטנה היא המדינה בשנים, עכשיו הגיעה למצוות, ומומים שבה מומים עוברים הם, אלא נמחין לה עד שתגדל ותעמוד על ~~מ~~לאחא, כלולה בהדרה ומנוקה מכל מום.

הדברים האמורים כאן בכללה של קריקטורה יפים הם גם ל"זקן והעם" שלפנינו. הספר עשוי כחיבה ובטוב לבב. חוט של בת צחוק משוך עליו מתחילתו ועד סופו, וכל רשומותיו נוחות הן, וכסיפורי מעשיות ודברי-שעשועים של קורות ~~ה~~הימים שאדם קורא בהם להנאתו בשעת הפנאי. הנה המרשלד מבקר אצל בן-גוריון. הנה איזונהואר מגלה את בן גוריון. (חבל שדלילה לא אסרה אותו בעבותת ~~ה~~חדשים). הנה אורחים רבים ~~ק~~הגיעו מארצות אפריקה. הנה המפלגות מסכימות להצטרף לקואליציה בתנאי שיקבלו תיקים בממשלה. הנה קבלת-פנים נלהבת לבן-גוריון בפאריס. הנה בן-גוריון נפגש עם ראש ממשלת צרפת וכו' וכו'. בן-גוריון מציץ ~~מ~~בין ~~מ~~כל דף ודף כשם שהוא נגלה עלינו מכל דבר ודבר במדינה, הוא תוכה והוא בה, בעיקרי כל ~~ה~~העניינים והמעשים ובואש כולם. לשעבר, בדורות הראשונים, היו מספרים עליו אגדות, ואומרים נסיים ונפלאות, ומקשטים בו שבחי-שבחים, ואילו מדור הזה - קריקטורות. דור דור ואגדותיו, דור דור ונפלאותיו. ואל יהא הדבר קל בעיניך. לאור כל אדם זוכה. לא חסרונות של אדם בלבד גורמים לקריקטורה אלא עוד מעליותיו גורמות, ואיש המעלה גם חסרונותיו מסייעים אחרו.

למורשת חיים הזז

וחסרונותיו של בן-גוריון מרובים. אומר בהם מקצת סימנים.

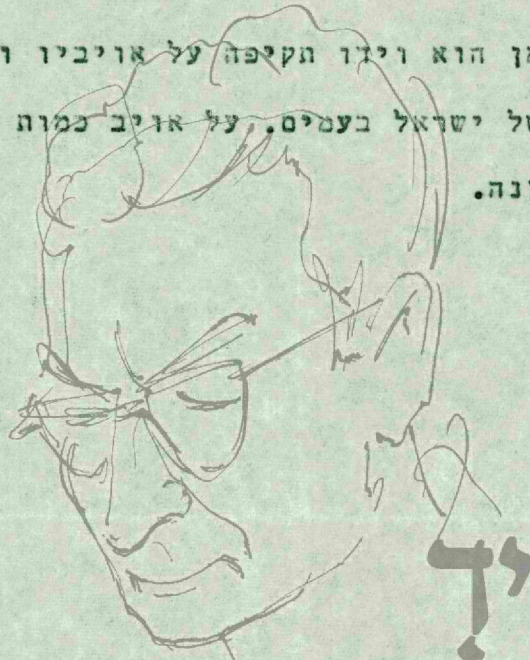
איש מלחמה שש אלי קרב, מכה בלא רחמים לפניו ולאחריו ואין ~~א~~עומד עד שעושה כל הארץ כאבנים שזיעזעתן המחרשה. קפדן ותקיף בדעתו ומעמיד על מידותיו, מעז פניו בפני כל העולם ואומר דברים של סכנה ומעורר עלינו מחלוקות רבות. איש חם ותמימותו מרובה, שקולה כנגד כל ישראל והדורות, שעושה הנבואה עיקר ומעמיד עצמו עליה, ובחזקת שיש בה ממש ועכשיו שעתה. בעל הלומות ובעל דמיונות ועיניו גבוהות ונפשו רחבה, אין מסתפק במה שלפניו ומבקש לו גדולות: משיחיות, עם כגולה, אור לגויים וכיוצא בזה דברים רחוקים שאין היד שולטת בהם. איש דיעות ואיש ספר ואין רוחו נוחה מספרות יפה מפני שהיא יפה ורוחו נוחה מחכמת יוונית אף על-פי שגם זו בכלל ספרות יפה, שיוונית היא. כל-עצמו הוא עוסק בישוב מדינה, בורא גופי עולם וקונה קנייני-רוח ואין רואה כי הספרות העברית בכלל אלו; ולא עוד אלא שספרות גורם פוליטי הוא בעולם. על

אחת כמה וכמה ראוי לה לספרות העברית להיות כן במדינה שהיא של ישראל. זה מקצת מן חסרונותיו המרובים, ורבים מלינים עליו.

כן, רבים מלינים עליו, ורבים מתנגדים לו, ולא הרי בשביל חסרונות שלו כהרי בשביל מעלות שלו. המשתדלים שבהם, כל-שכן העצלים שבהם, מבקשים היו להידמות לו להיות כמותו ולעשות כמעשיו, והואיל ואי-אפשר, משתבחים ואומרים: "אנו מעולים ממנו!".

אבל! אפילו מתנגדים לו וקמים עליו ומבקשים את מפלתו, גלוי להם: אויב ההגון

להם הוא זה. לפי ששומר נאמן הוא ויגדו תקיפה על אויביו ועוסק בכל כוחו בבניינה של ~~מדינה~~ מדינה ומרים כבודם של ישראל בעמים. על אויב כמות זה אפשר לטמוך ואין לחשוש משום סכנה לא לעם ולא למדינה.

יד למורשת חיים הזז

כל הזכויות שמורות